

Вишомир ТЕОФИЛОВИЋ

СТАРА КУЋА НА КИШИ ВРЕМЕНА

Верослав Стефановић: *Људи на киши*,
»Слово« и Књижевни клуб, Краљево, 1992.

И у својој трећој збирци песама Верослав Стефановић остаје веран слици света коју нам је дочарао још првом. Другом и трећом збирком тај се доживљај не преиспитује; лирска очараност природом и завичајем, делом Божјим и делом Човековим, једини је кључ којим нам песник отвара и двери старе куће и тајне неба и земље. Тај доживљај је тако искрен и простран да је довољно само држати отворене очи и душу, и све ће само доћи и, као у неком времешлову који се креће и у староставна доба, постати поетска слика у нашој души сећања. Већ сам наслов збирке — *Људи на киши* — наговештава Стефановићеву поезију. То је изворна слика, призив непатвореног призора, поверење у поетске вредности читавог препознавања, било да је реч о свакодневици или вечним тајнама постојања. Та усредсређеност »без остатка«, сведеност израза на само именоване, вера у поетску довољност непосредне евокације, види се и из наслова низа песама: »Време љубави«, »Стара кућа«, »Деца«, *Људи на киши*«... Неки од наслова су и поетички симболични, дају нам и кључ од песниковог »вјерују«: »Призор«, »Предео«, »У простору«... Задовољство сусрета са песмом је утолико суптилније што се показује да овим песмама кључеви служе само за украс, што су откључане непрекидно и свима који гледају и осећају.

Једноставност песничког говора Стефановићевог, међутим, само је привидна. То је уметнички продуховљена, сложена једноставност. Ма колико опчињен призорима и феноменима света природе и човека, Стефановић не остаје, попут многих лирских душа око нас, у сфери идиле и пасторале, нити верује да су тајне прозирне и лако достижене, да је створити стих исто што и убрати цвет. Песник овде не жртвује своје богатство доживљаја и увида зову једноставности и спонтаности — једноставност и спонтаност су код Стефановића (пра)узор песничког обраћања, танани, најдискретнији вид да се исказе сложеност света и његовог доживљаја, трагање за исконском једноставношћу као лепоти и чистоти искрености обраћања, не као дословној жудњи за животом у изби и врбаку. Сведеност израза овде је вајарске врсте, да се уклони све сувишно, да се отклоне и шум значења и рапавост облика.

У песми »Кућни старешина« почетак оваплоћује голу свакодневицу: »Први устане / Дому се помоли / Чељад пољуби«, али већ четврти стих пресеца пасторалну слику (»Обриши сузе«), а пети је већ, уз помоћ ванредно употребљеног предлога »низ«, пресвучен тамном гамом живљења, не уживања у идили већ ко зна каквих трпљења (»И поје низ живот«). У кључу идиле »први и најважнији« је и најсрећнији, овде се суочавамо са сасвим друкчијим исходом: »Први једе«, али и »Први умире«. Ако бисмо из аналитичких разлога, за тренутак, прву строфу песме »Пасторала« оставили без првог и последњег стиха, звучала би заиста пасторално: »Стали смо / Да одморимо ноге / И прса / Да одморимо птице / И стоку / Чека нас далек пут«. Први и последњи стих, међутим, склапају један огроман лук, од надреалне хиперболе (»На обали неба«) до црнохуморне, у себе заривене жаоке (»Чак до реке и Зелене долине«), тужне мере наших подвига, драстичније оваплоћене последњим стиховима песме: »Пристадосмо / И од наших костију / Нек остане да се народ греје«.

У песми »Хлеб обредни« први стихови ванредно лепо исказују динамику односа једноставно / сложено — наоко једноставни, стихови творе пластичну и развијену слику: »Негде између корена и сна / Јавља се почетак / У облику хлеба«. Друга строфа ове песме успешно спаја надреалистичку и експресионистичку поетику — »Негде између корена и сна / Ниче глава / У облику хлеба / Покривају га белим травњаком«, а у сродној га ми тече песма и даље.

Скала песничког умећа Верослава Стефановића је врло разуђена. Уз већ поменуте поетике, са успехом се исказао и као симболист: »Зашто си ћутала / Док смо водили пса / Уз тело / А он лаје на извор // Јер изненада се родило / Јутро / И музика / Док гледамо љубав« (»Алегорија«).

Песме ове збирке говоре и о ведрини детињства и носталгији за топлином старе куће и бар негдашње среће, има нечег спокојног у тим призорима исконске чедности живота у складу са природом и савешћу, али то је више жеља но стварност. Живот је најчешће изгубљена битка против невидљивих противника, као што нам тужно поручује песник: »У измишљеној бици / Изгубио си око заједно са главом / Нека, / Враћаш се лепоти / Којом јездиш поносан / Србијом мртав сад« (»Тескоба«).

Упркос непрекидној лепоти света и живота, доживљај трагичног је наш усуд и знак препознавања. То нам каже песник зреле мисаоности и ванредне песничке палете, песник »...човек / Озбиљан као дрво / Ћутиш цео / Долазе само зриковци / У твоје око« (»Пошетња«).

Песниково око није се дало зриковцима, гледа у нас радознано и тужно, мудро и несрећно, али са вером да и песничка крила бар понекога унесу до непознатих лепота и висина.